

F. t. l. vedr. retsplejeloven

misk fællesskab, at retssagens udfald må antages at have betydning for begge.

Efter de gældende regler anser man ved en ansøgning om fri proces fra en ugift ansøger med hjemmeboende børn den økonomiske betingelse for opfyldt, hvis socialindkomsten er under (den høje grænse for forsørgere på) 110.000 kr. + 15.000 kr. pr. barn. For et samlevende ægtepar er grænsen den samme.

Retshjælpsudvalget finder, at denne særligt gunstige behandling af ugifte ansøgere med børn er vanskelig at begrunde, og foreslår derfor retstilstanden ændret på dette punkt. Dette indebærer, at grænsen for denne ansøger sættes til summen af beløbsgrænsen for enlige – efter forslaget 130.000 kr. i socialindkomst – og tillægget på 25.000 kr. pr. barn.

Justitsministeriet kan tiltræde forslagene vedrørende ligestilling af ægteskabelige og ikke-ægteskabelige samlivsforhold og vedrørende beløbsgrænsen for enlige med børn, og reglerne herom i bekendtgørelsen foreslås derfor fastsat i overensstemmelse med betænkningens udkast.

2.4. Efter retsplejelovens § 331 kan justitsministeren, når særlige grunde taler derfor, efter ansøgning meddele fri proces, selv om de almindelige betingelser herfor i § 330 ikke er opfyldt. § 331 anvendes dels i forhold til kollektive enheder m.v., dels i forhold til fysiske personer, der ikke opfylder de økonomiske betingelser. Bestemmelsen kan endvidere anvendes under hensyn til sagens principielle karakter. I overensstemmelse med tilkendegivelsen i folketingsberetningen af 20. september 1985 foreslår udvalget, at der indsættes et nyt pkt. i bestemmelsen, således at det udtrykkeligt af selve lovteksten fremgår, at adgangen til at meddele fri proces, hvor de almindelige betingelser herfor ikke er opfyldt, navnlig gælder i sager, som er af principiel karakter eller af almindelig offentlig interesse, eller som har væsentlig betydning for ansøgerens sociale eller erhvervsmæssige situation.

Udvalgets forslag er medtaget i § 1, nr. 6, i lovforslaget.

3. Modpartens sagsomkostninger

Efter retsplejelovens § 332, stk. 1, nr. 1-3, medfører fri proces i almindelighed fritagelse for at betale retsafgifter, egne advokatudgifter og andre udgifter i forbindelse med en retssags førelse.

Efter retsplejelovens § 333 medfører fri proces derimod i almindelighed ikke fritagelse for at betale modpartens omkostninger, hvis sagen tabes.

Som undtagelse til denne hovedregel bestemmes det i § 335 a om opfyldelse af klagenævnsafgørelser i forbrugersager, at eventuelle omkostninger til modparten betales af statskassen, jf. bestemmelsens stk. 2.

Efter retsplejelovens § 330 er det en betingelse for at meddele fri proces, at den pågældende skønnes at have »rimelig grund til at føre proces«. Ved afgørelsen heraf lægges der afgørende vægt på, om den pågældende har udsigt til at få medhold i sin påstand eller dog har et rimeligt krav på at få en retlig afgørelse.

I langt den overvejende del af de sager, hvor der meddeles fri proces, er begrundelsen, at den pågældende skønnes at have udsigt til at få medhold i sin påstand, og denne vurdering vil i langt de fleste tilfælde vise sig at være rigtig. I denne situation er det derfor udgangspunktet, at modparten efter de almindelige regler pålægges at udrede samtlige omkostninger. I visse tilfælde meddeles imidlertid fri proces, selv om der ikke er tale om en »vindesag«. Begrundelsen for fri proces vil her ofte være, at den pågældende dog på grund af sagens karakter har krav på at få en retlig afgørelse, dvs., at der er rimelig grund til at føre proces. Dette kan være tilfældet, hvor sagen har en særlig indgribende karakter for den pågældende, f.eks. ved personskade, lægefejl eller usædvanlig mange mangler ved et parcelhus.

Efter folketingsberetningen af 20. september 1985 bør det indgå i retshjælpsudvalgets overvejelser, om ikke fri proces for en part tillige bør medføre fritagelse for at erstatte modparten sagens omkostninger. Selv om retten (efter § 333, stk. 2) har mulighed for at træffe bestemmelse om, at omkostningerne til modparten helt eller delvis skal betales af statskassen, hvor hensynet til den part, der har fri proces, i særlig grad taler derfor, anføres i beslutningsforslaget, at risikoen for at måtte betale sagsomkostninger til modparten er et ganske betydeligt problem for de mennesker, der får fri proces. Risikoen for at blive pålagt at udrede modpartens sagsomkostninger kan afholde den pågældende fra at søge berettigede krav gennemført. Når det én gang ved bevillingen er fastslået, at den pågældende har rimelig grund til at føre proces, bør sagen derfor kunne gennemføres uden risiko for pålæg af sagsomkostninger i lighed med, hvad der gælder i forbrugersager om opfyldelse af klagenævnsafgørelser, jf. § 335 a, stk. 2.

I overensstemmelse hermed foreslår udvalget, at der i bestemmelsen i retsplejelovens § 332, stk. 1, om opregningen af de begunstigelser, som fri proces medfører for vedkommende part, indføres et